

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย สร้างเครื่องมือนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและรายด้าน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและรายด้าน
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

สมมติฐานของการวิจัย

สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่แตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ผู้นิเทศ คือ ผู้บริหาร หรือครูผู้สอนที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2545 จำนวน 96 โรงเรียน จำนวน 170 คน

1.2 ผู้รับการนิเทศ คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 1,598 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง R.V. Krejcie และ D.W.Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ผู้นิเทศ จำนวน 170 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน

2.2 ผู้รับการนิเทศ จำนวน 1,598 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน

เลือกตามจำนวนโรงเรียนและครูในแต่ละโรงเรียน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพการนิเทศ

3.1.1 ผู้นิเทศ

3.1.2 ผู้รับการนิเทศ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน

10 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

3.2.2 ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน

3.2.3 ด้านการบริหารบุคลากร

3.2.4 ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

3.2.5 ด้านการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์

3.2.6 ด้านการศึกษาอบรมครูประจำการ

3.2.7 ด้านการปฐมนิเทศครูใหม่

3.2.8 ด้านการบริการพิเศษแก่ครู

3.2.9 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

3.2.10 ด้านการประเมินผลการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำไปทดลองใช้ตามคุณภาพได้ค่า Reliability เท่ากับ 0.97

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน ทั้ง 10 ด้าน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการประเมินผลการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการศึกษาอบรมครูประจำการ และด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดประชุมนิเทศครูใหม่ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับ “มาก” พิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับ “มาก” ยกเว้น ช่วยแนะนำครูให้เข้าใจ จุดมุ่งหมายหลักการตลอดจนเกณฑ์การใช้หลักสูตร โดยเชิญวิทยากร / ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ อยู่ในระดับ “ปานกลาง” นอกนั้นอยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนาเกี่ยวกับ หลักสูตรและการนำไปใช้ แนะนำให้ครูจัดหาเอกสารหลักสูตร เช่น แนวทางการใช้หลักสูตร แผนการสอน เพื่อให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง และส่งเสริมให้ครูได้ทำการประเมินผลการใช้ หลักสูตรเมื่อสิ้นปี / สิ้นภาคเรียน ตามลำดับ

1.2 ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศ อยู่ในระดับ “มาก” พิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับ “มาก” โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ให้มี บรรยากาศน่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ส่งเสริมให้ครูทำแผนการสอนและสอนตามแผนการสอนที่ จัดทำ และแนะนำให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจำนวนคาบเวลาที่กำหนดไว้

1.3 ด้านการบริหารบุคลากร โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ใน ระดับ “มาก” พิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ แนะนำให้ครูทราบถึงบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ด้านการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพ เช่น การลาศึกษาต่อ การเลื่อน ตำแหน่งให้สูงขึ้นการจัดทำผลงานทางวิชาการ และส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าประกวด กิจกรรม ตามลำดับ

1.4 ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการ นิเทศอยู่ในระดับ “มาก” พิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น แนะนำ

ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ การค้นคว้าหา ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับ “ปานกลาง” นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูรู้จักสภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน แนะนำให้ครูรู้จักการใช้ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ แหล่งการเรียนรู้ อาคารประกอบการใช้สอย การบำรุงรักษาให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด และแนะนำให้ครูรู้จัก ปรับปรุงพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน

1.5 ด้านการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับ “มาก” และอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ สนับสนุนให้มีการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดหา / จัดทำสื่อการเรียนที่ทันสมัย เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลักสูตรกำหนด ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า ตามลำดับ

1.6 ด้านการศึกษาอบรมครูประจำการ โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับ “มาก” พิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าศึกษาอบรมในระดับสูงขึ้น เพื่อพัฒนาตนเองเพิ่มประสบการณ์ และเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนางานของตนเอง และโรงเรียนสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ไปทัศนศึกษาดูงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ที่ดี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้

1.7 ด้านการจัดปฐมนิเทศครูใหม่ โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับ “มาก” และส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น จัดสวัสดิการ เช่น หน้าที่พักอาศัยให้ และครูพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือดูแลระหว่างทดลองงาน อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารแนะนำบุคลากร หัวหน้างานที่รับผิดชอบงาน 6 งาน แนะนำหลักสูตร คู่มือครู ชี้แจงข้อมูลโรงเรียน แนวทางการปฏิบัติงาน การดำเนินงานของโรงเรียนให้ครูใหม่ทราบ ส่งเสริมสนับสนุนมอบหมายงาน และความรับผิดชอบตามความถนัด

1.8 ด้านการบริการพิเศษแก่ครู โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับ “มาก” พิจารณารายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นจัดสรรเงินสวัสดิการให้ครูเข้ารับ การอบรมสัมมนาทางวิชาการอยู่ในระดับ ปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมากและเรียงลำดับ

คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนสร้างขวัญกำลังใจให้ครูเมื่อคลอด เจ็บไข้ได้ป่วย โดยการเยี่ยมเยียน ให้การยกย่อง ชมเชย เมื่อได้รับรางวัลต่าง ๆ และส่งเสริมให้บริการอาหารเครื่องดื่มให้ครูในระหว่างอบรมสัมมนา

1.9 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับ “มาก” พิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำนักเรียน ไปยังแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัดการเรียนจักสาร การนวดแผนไทย อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้น อยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการผลงานดีเด่นของนักเรียนในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันประถมศึกษาแห่งชาติ วันพ่อ วันแม่ วันสุนทรภู่ สัปดาห์สหประชาชาติ-ลูก และสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง สนับสนุนให้ครูแสดงความรู้ ความสามารถในด้านวิชาการ โดยการเข้าร่วมจัดนิทรรศการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน ตามลำดับ

1.10 ด้านการประเมินผลการสอน โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น แนะนำให้ครูรู้จักการประเมินผล การสอนของตนเองทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน อยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่า ทุกด้านมีปัญหาในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง และเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรยังไม่ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ด้านหลักสูตรมีไม่เพียงพอกับความต้องการ และเอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอที่ครูจะศึกษา

2.2 ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ครูไม่ได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนมาปรับปรุงการจัดการเรียน

การสอน ครูไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการจัดระบบการเรียนการสอน และครูผู้สอน ไม่สอนตามแผนการสอนที่เขียน

2.3 ด้านการบริหารบุคคล โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ครูที่ได้รับการบรรจุมีวิชาเอกไม่ตรงกับรายวิชาที่สอน และไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน การมอบหมายงานด้านการสอนไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์หรือวิชาเอกที่เรียนมา และการกำหนดขอบข่ายหน้าที่ในการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละฝ่ายไม่ชัดเจน คนเดียวทำหลาย หน้าที่

2.4 ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อและเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ขาดงบประมาณสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน ขาดการติดตามผลการใช้ สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนอย่างเป็นปัจจุบัน และการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม และอำนวยความสะดวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2.5 ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของเด็ก / วิชา ครูยังใช้รูปแบบการสอนแบบเดิม ไม่ยอมใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

2.6 ด้านการศึกษาอบรมครูประจำการ โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ บุคลากรในโรงเรียนไม่มีการประเมินตนเองหลังการสอน ไม่เก็บข้อมูลบุคลากรบางคน มีภาระหน้าที่มากเกินไป ครูในโรงเรียนขาดเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ

2.7 ด้านการจัดปฐมนิเทศครูใหม่ โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ บุคลากรใหม่ไม่เข้ารับการนิเทศ บุคลากรใหม่เข้าใจแนวการปฏิบัติงานของโรงเรียน และบุคลากรใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดระบบการเรียนการสอน

2.8 ด้านการจัดบริการพิเศษแก่ครู โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง และเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจาก

มากไปหาน้อย ได้ดังนี้ บุคลากรบางคน ไม่เข้ารับการอบรม การใช้งบประมาณมีจำนวนจำกัด ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย

2.9 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง และเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ชุมชน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และงานที่ต้องมีส่วนร่วม กับโรงเรียน ในการจัดการศึกษา โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนน้อยเกินไป และผู้บริหารโรงเรียนและครู ไม่เห็นความสำคัญขาดการปรึกษาร่วมกัน

2.10 ด้านการประเมินผลการสอน โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง และเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ครูในโรงเรียนไม่เข้าใจจุดประสงค์ และระเบียบการวัดผลประเมินผลที่แท้จริง การรายงานผลการประเมินทำให้ไม่ได้สม่ำเสมอ และไม่ปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลประเมินผล และขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดและประเมินผลการสอน

3. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการนิเทศภายในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. สภาพการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน ทั้ง 10 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา กำหนดให้โรงเรียนในสังกัดทุกแห่งดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนและได้จัดทำคู่มือดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ให้เป็นแนวทางปฏิบัติ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศปฏิบัติงานนิเทศตามกระบวนการนิเทศ และให้จัดทำแผนนิเทศภายในสถานศึกษาทุกแห่ง นอกจากนั้นยังกำชับให้ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ นิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาให้ได้ครบ 100% (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 5) และจัดอบรม ประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนแก่ผู้บริหารโรงเรียน และมอบเกียรติบัตรสำหรับผู้บริหารที่ผ่านการอบรม จากนั้นได้ส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นให้สถานศึกษาจัดทำแผนนิเทศประจำปีการศึกษา แล้วสรุปรายงานผลทุกสิ้นปีการศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัด จึงส่งผลให้ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานนิเทศอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นและเสียสละเวลาเพื่อพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อเตรียมการก่อนเปิดเรียนทุกภาคเรียน

โรงเรียนมีการรวบรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนจัดเก็บข้อมูลบุคลากรที่เป็นปัจจัยเพื่อใช้ในการวางแผน และผู้บริหารแสวงหาความรู้โดยการเข้าร่วมอบรมต่างๆ ตามโอกาส แต่ส่วนที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาต้องปรับปรุงและพัฒนา ส่วนที่พบว่ามีระดับปฏิบัติเพียงปานกลาง คือ การจัดไปศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จเรื่องการนิเทศภายใน จัดห้องปฏิบัติการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ การจัดระบบบริการการใช้สื่ออย่างทันสมัยและรวดเร็ว การรวบรวมสื่อการเรียนการสอนไว้เป็นหมวดหมู่ บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และบุคลากรในสถานศึกษามีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับยอดทอง จันทาวัลย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาตามกระบวนการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าสภาพการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชำนาญ ศรีสมยา (2537 : ก-ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติการนิเทศโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน มีระดับการปฏิบัติมาก ยกเว้นการกำหนดกิจกรรมการนิเทศร่วมกับศึกษานิเทศก์ การนำครู - อาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอนไปเชื่อมชมผลงานและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนดีเด่น การจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อผลิตสื่อ ทำการสอนแทน จัดให้มีแบบสังเกตการสอนหรือเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมการสอน และร่วมมือกับโรงเรียนภายในกลุ่มและผู้ทรงคุณวุฒิ จัดประชุมทางวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ นิติศาสตร์ เวชกามา (2538 : 98 ; อ้างถึงใน สมชาย เผือกตระกูลชัย. 2543 : 19) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2534 ความต้องการนิเทศการศึกษาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผล

2. ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมมีปัญหาการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่า ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยทั่วไปบางส่วนยังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติให้โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนา

คุณภาพการศึกษาตั้งแต่ปี 2534 (แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5) จนถึงประกาศการศึกษา 2539 (แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8) และปัจจุบันทุกโรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมนิเทศภายในไว้ อย่างชัดเจน โดยให้โรงเรียนเน้นการนิเทศ 100% และบรรจุลงในแผนปฏิบัติการประจำปีของ โรงเรียน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน ต้องรายงานผลให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริฤทธิ์ หลาบสีดา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ งานวิจัยของอรรุณ หงษ์ศรีจันทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตาม กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา โดยส่วนรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ บุญทศ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร โดยศึกษาและเปรียบเทียบปัญหา การดำเนินการนิเทศภายใน ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และสอดคล้องกับคำสิง เกษีสังข์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียน ประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนแก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ข้าราชการครูโดยส่วนรวม ครูวิชาการและครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาการ นิเทศภายในอยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตาม ความคิดเห็นของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สาเหตุอาจ มาจากผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศมีการปฏิบัติงานร่วมกันจนประสบผลสำเร็จ มีแนวคิดต่อการ นิเทศภายในลักษณะไม่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุพงษ์ ศรีรักษธรรม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานการ นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและมีการนิเทศติดตาม โครงการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีการพัฒนางานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน ควรติดตามการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนมีการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ
3. ควรมีการนำผลการประเมิน ไปใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในครั้งต่อไป
4. ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจัง เพื่อให้การปฏิบัติงานในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. ควรมีการศึกษาสมรรถภาพของผู้นิเทศภายในโรงเรียน
3. ควรมีการศึกษาผลกระทบจากการนิเทศภายในบริบทของโรงเรียนที่ต่างกัน